

Bicentennial-professorien vaikutus

Yhdysvaltalaisilla Bicentennial-professoreilla on ollut suuri vaikutus historian oppiaineen kansainvälistymiseen, niin Helsingissä kuin myös muissa Suomen yliopistoissa, joissa he vierailivat. Vuonna 1976 perustettiin Helsingin yliopiston Yhdysvaltain tutkimuksen Bicentennial-professori, jonka tehtävänä oli edistää Yhdysvaltain tuntemusta ja tutkimusta Suomessa. Kustannukset jaettiin puoleksi yliopiston ja Yhdysvaltain hallituksen kesken. Ensimmäinen vieraileva professori nimitettiin virkaansa lukuvuodeksi 1976–77. Hän oli Texasin yliopiston professori Robert Crunden. Oppituoli sai Yhdysvaltojen 200-vuotisjuhlien kunniaksi nimen *Bicentennial Chair*.

Bicentennial-professorit ovat olleet alansa huippuja, Yhdysvaltojen maineikkaimmista yliopistoista. Tämän takasi järjestelmä, jossa edelliset professorit, jotka tunsivat sekä suomalaisen yliopistojärjestelmän että yhdysvaltalaisia tutkijoita, saattoivat suositella seuraavaa ja näin Helsinkiin saapui toinen toistaan kuuluisampia professoreita. Crundenin jälkeen Robert Bannister (Swarthmore College), Allan Winkler (Miami University, Ohio), William H. Chafe (Duke University, North Carolina), Allan Winkler (Miami University, Ohio), John Lewis Gaddis (Ohio University), Donald Matthews ja Jane DeHart-Mathews (North Carolina–Chapel Hill), Barbara Clarke Mossberg ja Christer Lennart Mossberg (University of Oregon), Lloyd Gardner (Rutgers University), Judith Fryer (Miami University) ja Alfred Crosby (University of Texas at Austin).

Meille noimmille yhdysvaltalaisprofessoreita avustaville assistenteille vierailijoidemme kannustavat puheenvuorot loivat uskoa siihen, että meistäkin voisi kerran tulla professoreja. Robert Crundenin aikana käynnistyi klubi, jonka istunnoissa saatoimme kuulla analyyttisiä alustuksia ja käydä keskusteluita. Uusia tuulia edustivat poikkitieteelliset luennot: Crundenin luennot kirjallisuuden ja

historian välimaastosta, Bob Bannisterin sosiologiapainotteiset tulkinnat sekä Allan Winklerin kitaralla säestetyt luennot ja Barbara Mossbergin ruouspainotteiset luennot.

Varsin merkityksellisiä olivat William H. Chafen esimerkit suullisen historian käytöstä hänen tutkiessaan kansalaisoikeustaistelua ja tasa-arvokysymyksiä, erityisesti mustan väestönoosan ja naisten asemaa. Chafella ja Robert Bannisterilla on ollut suuri vaikutus naistutkimuksen alkuun ja kehittymiseen Suomessa. Chafen innoittamana otin riskin ja aloitin ”Veteraanikansanedustajien muistitietoprojektin” valmistelut. Historian alalla ei 1970-luvulla ollut haastatteluprojekteja, sillä useimpien historiantutkijoiden mielestä metodilla ei saanut luotettavaa tietoa. Opimme, miten hyvässä haastattelussa haastattelija on taka-alalla ja haastattelijan tehtävä on saada haastateltava puhumaan.

Elimme 1970-luvulla kylmän sodan aikaa ja suomettumis-termistä ”Finlandization” keskusteltiin. Suomen asema suuren itänaapurin vieressä herätti pohdintoja. Kun Yhdysvalloissa keskusteltiin atomisodan uhasta, pelättiin Suomessa itseksensuurin vallitessa ”vahingoittamasta” naapuria. American studies -opintokokonaisuus perustettiin Helsingin yliopistoon vuonna 1985 – Tampereen yliopistoon vastaava opintokokonaisuus oli perustettu vuotta aiemmin. Allan Winklerin lisäksi kansainvälisen politiikan ekspertit John L. Gaddis ja Lloyd Gardner tulkitsivat kylmän sodan maailmaa eri näkökulmista. Heille Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet olivat mielenkiintoisia; pienen maan ja suurvallan välinen yhteistyö kaiken koetun jälkeen. Gaddis toi esiin, miten pienen maan asema maailmassa sittenkin rakentui kulttuurin, tieteen ja taiteen vahvuuteen.

Assistenttina avustin yhdysvaltalaisprofessoreita, kuten Markku Henriksson, Päivi Setälä ja Aura Korppi-Tommola. Kuului asiaan, että kutsumme Bicentennial-professorit kotiin. Monelle heistä järjestämämme illalliset avasivat näkökulman suomalaiseen ruokaperinteeseen. Hämmästykseni oli suunnaton, kun vuoden 1978–79 Bicentennial-professori Winkler saapui Naistenklinikalle onnittelemaan nuorimman tyttäremme syntymää.

Yhdysvaltalaisprofessorien työpiste vuorottelee Historian laitoksen ja Englannin kielen laitok-

Kuvassa useita kirjoituksessa mainittuja henkilöitä, vasemmalta Ritva Levo-Henriksson, Allan Winkler, Sarah Winkler, Barbara Mossberg, Christer Mossberg, Lorna Chafe ja William Chafe. Kuva: Markku Henriksson.

sen välillä, kunnes vuonna 1991 se siirtyi pysyvästi Renvall-instituuttiin (aikaisemmin Historian tutkimus- ja dokumentaatiolaitos). Opetusohjelmien suunnittelussa ja arjen organisoimisessa suurimman panoksen antoi Renvall-instituutin assistentti, myöhemmin professori Markku Henriksson. Hän toimi myös Englannin kielen laitokselle saapuneiden yhdysvaltalaisprofessorien assistenttina. Henriksson toimitti lisäksi teoksen *Ten years of American Studies: The Helsinki Experience* (Suomen Historiallinen Seura 1987), jossa suomalaisten kollegojen ohella yhdeksän Bicentennial-professoria analysoi oman alansa tutkimusta ja Helsingissä vietetyn vuoden kokemuksia. Suomalaisten tutkijoiden kansainvälisyys, kielitaito ja alullaan olevat vaihto-ohjelmat olivat tehneet heihin vaikutuksen.

Mitä Bicentennial-professorit veivät mukanaan Yhdysvaltoihin? Mukaan pääsi elinikäisiä ystävyys-suhteita, Aalto-maljako, Suomi-paita tai -verrytelypuku, Paavo Nurmen pienoispatsas, saunako-

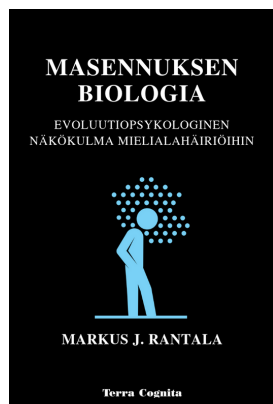
kemus sekä näkemys pienen maan vahvuuksista. Solmitut kontakti- ja ystävyys-suhteet ovat kantaneet vuosia. Sain apua ja neuvoja Yhdysvaltain-vuotta varten. Winklerin kitaran säestyksellä lapseni ovat laulaneet yhdysvaltalaisia lastenlauluja Ohiossa. Lumipyryn hidastama matka Chafien luo lasteni talvilomalla sai iloisen lopun, kun pääsimme nauttimaan Lornan, Williamin puolison, tekemää jauhelihakastiketta ja spagettia. Osa professoreista on palannut joka toinen vuosi Maple Leaf and Eagle -konferensseihin tai myöhemmin viettäneet toisenkin vuoden Bicentennial-professoreina.

MARJATTA HIETALA

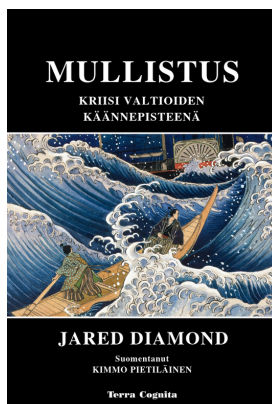
Kirjoittaja on Tampereen yliopiston yleisen historian professori (emerita).

Terra Cognita

Parasta suomenkielistä tietokirjallisuutta.

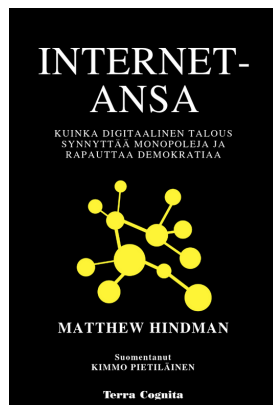
Markus J. Rantala: *Masennuksen biologia, Evoluutiopsykologinen näkökulma mielialahäiriöihin.* Ovh. 40 €.

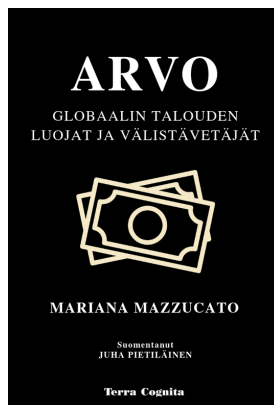
Jared Diamond: *Mullistus, Kriisi valtioiden käännepiirteenä.* Ovh. 50 €.

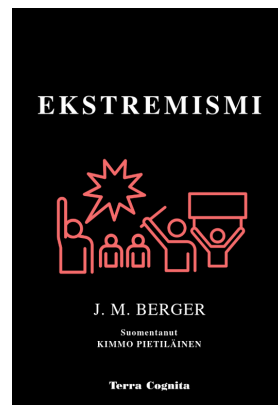
Vaclav Smil: *Energia ja sivilisaatio, Historia.* Ovh. 60 €.

Matthew Hindman: *Internet-ansa, Kuinka digitaalinen talous synnyttää monopoleja ja nakertaa demokratiaa.* Ovh. 40 €.

Mariana Mazzucato: *Arvo, Globaalien talouden luojat ja välistävetäjät.* Ovh. 40 €.

J. M. Berger: *Ekstremismi.* Ovh. 30 €.

Hyvin varustetuista kirjakaupoista tai suoraan kustantajalta.

www.terracognita.fi